

мр Љубиша Станојевић,
 саветник за информационе системе и развој ЕОП-а
 Кредитне банке Београд, ДД

ОБУКА НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ КАДРОВА ЗА ONLINE
 (ДИРЕКТНО) ПРЕТРАЖИВАЊЕ БАЗА ПРАВНИХ И ДРУГИХ
 РЕЛИРАНИХ ПОДАТАКА НА СИСТЕМУ БАНКЕ ПОДАТАКА
 "DIALOG" INFORMATION SERVICES, INC. USA

Институт економских наука и Dialog Information Services, Inc. USA, већ дуже време одржавају курсеове online (директног) претраживања на систему DIALOG. Својим богатим ресурсима података, који броје око 200 милиона информационих јединица-слогова распоређених у 320 база података (1), DIALOG тематски покрива не само правну област, већ и све правној референтне области (2). Базична структура ове банке података (3), садржи *библиографске слоге*, који дају податке о аутору, наслову, чланку, типу документа, години публикације, датуму публикације + издања, као и референце абстракта, датум ажурирања, итд. (4). Друга структурална целина ове базе јесте поседовање било да се ради о неком прилогу или оригиналном извору. Тећа целина покрива *директоријуме*, који су оријентисани на пословне системе, нпр, каталози компаније, асоцијације, и тсл. И најзад — четврта структура садржи *нумеричке типове слогова*, који презентирају пуне финансијске податке (нпр, продају, профит релевантне фирме, број запослених — њихову структуру, предвиђање будућних трендова производног и финансијског развоја, итд. (5).

(1) Зависно од релевантних база фреквенција ажурирања варира, тако да се неке банке ажурирају око два пута недељно, а неке и чешће.

(2) Dialog банка података покрива науку, пословне системе, технологију, хемичну, право, инжењерство, друштвене науке, економију, текуће догађаје, итд. Наравно овде треба напоменути да се у оквиру тематских профила науке, област правне науке подструктурира у гране права. Ово важи и за друге референтне области економије, друштвених и хуманитарних наука, итд.

(3) Напоменимо да је банка података методолошки и практично гледано скуп база података.

(4) Приступ овим подацима је могућ преко скраћеница, рецимо аутор = AU (*author*), година издања = PY (*publishing year*), или рецимо наслов = TI (*title*), или абстракт = AB, итд.

(5) Поред ових података укључен је и опис релевантне базе података као и цена претраживања.

Комуникациона процедура — команде са базама података или са комбинацијама база података почиње избором базе или база података (6). После планирања и избора — дизајна стратегије претраживања, DIALOG нам пружа низ команди са којима можемо спровести претраживање и селекцију тражених информационих јединица.

Тако, рецимо, уколико је наша стратегија претраживања да иштампа све публикације из области криминологије са пенологијом у Југославији, мораћемо да прво селектирамо дату базу која садржи ову област (7), након тога комбинацијом логичких конектора (8), и базичних команди (9), укуцавамо следећу команду ?s criminologö and penology and Yugoslavia (?изабери криминологија и пенологија и Југославија). Након овога рачунар респондира у секунди и приказује број нађених инфо/јединица. Уколико нисмо задовољни нашим претраживањем, могуће је даље сузити тражене инфо/јединице. Све добијене податке могуће је сортирати по пољима, која су асинхронизована у приручнику (нпр, година издања, наслов, итд.). Овако сортиране податке је могуће приказати на екрану или штампачу. Уколико се одлучимо да податке излистамо на екрану, на располагању нам је осам формата иштампавања (10), и могућност излиставања целе или дела инфо-јединице (11). Поред екранског приказа DIALOG пружа могућности продуковања тврде копије на штампачу (команда pg/print (штампа), формирајући формат штампе по већ приказаним у фусноти број 10, или лично дизајнирајући формат штампе (12).

Комфорност комуникације са DIALOG-ом посебно је изражена уколико хоћемо да претражујемо базе путем *дескриптора* (13). У ову сврху корисници могу наручити од DIALOG-а за 6 долара, "Search Aids",

(6) Уколико нисмо информисани о постојећим базама података, база података означена са *dialindex* File 411, листа расположиве базе података с акронимима и шифрама [нпр. *law* (закон)] или 150 за базу *legal resource index*, итд. Непосредна команда за селекцију базе је ?b, где рачунар са поруком ? ињдцира могућност укуцавања команде b (begin) — почни, и број базе, конкретно ?B 39 (39 — *historical abstracts*).

(7) У овом случају база број [file (датотека) 7 (број)] се назива *social scisearch* садржи релевантну област криминологије са пенологијом. Поред ове области ова база садржи и међународне односе, дипломатску историју, итд. Поменимо још неке базе, које су релевантне за право, нпр. *criminal justice periodical index* File 171, *legal research index*, File, 150, *laborlaw I* и File 244 и *laborlaw II* File 244 итд.

(8) Уобичајено се користе логички повезници као што су *and*, *or* и *not*.

(9) Поменимо неке базичне команде, t/type, приказује све нађене референце на екрану; pg/print (штампа) нађене инфо-јединице; s/select (селектирање), селектира према дефинисаним стратегијама базе; pw/pagow (ближе-уже) примена ове команде нам омогућава да до п (број) дескриптора релираних са траженим се излиставају појмови, који су релирани са траженим дескриптором (тј. кључном речи, како се т то код нас уобичајено назива), нпр, ?s cost?(ln)lvivig (?селектирај трошак?(ln) живота)/ где cost(трошкови са знаком питања) израз означава да уколико нисмо сигурни у неку реч, или су нам нужне све језичке варијације од ове речи, *dialog* нам узима у обзир све варијације, нпр, costs(трошкови), costing(процењивање трошкова, итд.); e/expand(проширити) ова нараба врши ширење на све термине релиране са траженим термином, или tr/related term (повезани термини) термин који је повезан са траженим термином, итд.

(10) Тако је формат-10[F(формат)-10]: *dialog* приступни број, F-2; потпуни приказ слога без цитираних референци; F-3: библиографски цитат; F-4: потпуни слаг са означеним пољима; F-5: пуни слаг; F-6: наслов, приступни број, број чланка, број референце; f-8: наслов, категорија часописа и публикације, број чланка, и број референце (наравно, формати се разликују по базама).

(11) Примера ради, по првој стратегији претраживања т1 смо изнашли само 50 публикација које хоћемо да излистамо 10 у формату број 8, тада укуцавамо следећу нарадбу, и то: ?s1/8/1—10.

(12) ?r s1/au,ti,py/all — ова значи да ћемо иштампати (pr) све податке (all) селектиране по стратегији s1, у формату аутор(au), наслов(ti), година издавања(py).

(13) Претраживање путем дескриптора укључује релације логичких конекција, или нараба које пружају могућности излиставања главних дескриптора (maj) или пуних дескриптора (full dr), као и ротације низа дескриптора по редоследу у свим варијантама.

приручник који укључује дескрипторе или листу наслова, тезаурус, листе класификационих кодова, листе часописа, итд. за релевантну базу података.

Закључимо — DIALOG банка података може бити значајна за научне и стручне кадрове у области права.

Супротно уверењу неких правника, који користе персоналне рачунаре, да је формирање личних база података решење за формирање информационе база за њихов лични рад, коришћење ове банке их лишава мукотрпног рада, почев од дизајнирања структуре базе података па до уношења података.

Све што је потребно да се уради јесте да се поред персоналног компјутера поседује модем, који се прикључује телефонској линији, и „одмах“ користите DIALOG. Наравно, пре овога потребно је аплицирати за корисника ове банке података, преко Института економских наука у Београду, да би се добио идентификациони број и одредила лозинка. Успостављањем везе, DIALOG Вам стоји на услузи 24 часа осим понекад недељом. Комјуникација са DIALOG-ом је крајње једноставна (14). Комфортбилност DIALOG-а се огледа у томе што Вас може информисати о новим базама и осталим карактеристикама везаним за базу (15), такође Вас може информисати о цени (16) за сваку базу. Селектирани подаци се могу приказати на екрану, штампачу, али могу бити меморисани на Вашем РС, за касније анализе. Овим опцијама се могућности DIALOG-а не исцрпљују.

Уколико сте заинтересовани да Вам се пошаље комплетан текст, Ви сте у могућности да преко DIALMAIL-а наручите тражене документе, који ће Вам бити послати, а цена унапред асигнирана на екрану рачунара. Са DIALMAIL-ом сте у могућности да шаљете поруке и писма издавачким кућама, или компанијама, новинским кућама, итд. које вас интересују, али и да примате поруке, које ће вас сваког јутра чекати у вашем MAILBOX-у.

(14) Ево једног једноставног примера: Наћи референце за патенте који се односе на технологију видео или оптичког диска:

?b 280

File 280: ONTAP WORLD PATENT INDEX

?s videocdis? or (video or optical)(3n)(disc? or disk?)

1 VIDEODIS?

389 VIDEO

947 OPTICAL

3045 DISC?

74 DISK?

82 (VIDEO OR OPTICAL) (3N) (DISC? OR DISK?)

82 VIDEOS? OR (VIDEO OR OPTICAL)(3N) (DISC? OR DISK?)

?t sl/8

Укратко објаснимо пример; са b 280 смо одредили базу за патенте, са select(s) смо селектирали тражене информације, sl је резултат претраживања, и најзад t sl/8 штампала све добијене резултате у формату 8.

(15) New (ново) команда даје сумарни преглед карактеристика нове базе gates n — даје информацију о плаћању за коришћење релевантне базе, итд.

(16) Упросечено гледано, 10 минута претраживања базе стаје од 5 до 16 долара.